

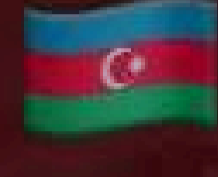

СИРОВИННІ АУТСАЙДЕРИ

- Алжир
- Ірак
- Нігерія
- Казахстан
- Азербайджан

СИРОВИННІ ЧЕМПІОНИ

- Норвегія
- Австралія
- Нова Зеландія
- Чилі

БАГАТІ НАДРА УКРАЇНИ: БЛАГО ЧИ ПРОКЛЯТТЯ?

Сировинна економіка України становить менш як 1 % світової. За яких умов добування та експорт нафти, газ, рідкоземельних металів стануть локомотивом для економічного дива та основою конкурентоспроможності повоєнної України.

22 Вересня 2025 | Конкурентоспроможність | Виробництво товарів і послуг | Торгівля та інвестиції

АВТОР: ЯРОСЛАВ РОМАНЧУК

Законсервувати Україну як сировинну країну з мінімальною присутністю у світовій економіці загалом і на ринках високомаржинальних та високотехнологічних товарів зокрема — головна спокуса українських політично-олігархічних еліт. При цьому України практично немає на світовій карті сировинних ресурсів — частка країни у сировинних товарах у середньому становить лише – 0,43%, серед яких найбільшу питому вагу має сільськогосподарська сировина – 1,1%.

Сировинні сектори країни значною мірою були заморожені до початку російської війни проти України у 2014 році, і українські чиновники у партнерстві з російськими олігархами гальмували розвиток ПЕК, видобувної промисловості та аграрного сектору. Все змінила війна. Внутрішні шлагбауми для інвесторів та підприємців не дозволяли комерціалізувати сировинний потенціал України. Складається враження, що нафту, газ, руду, рідкісноземельні метали мало не спеціально тримали поза ринком, щоб скористатися екстремальною ситуацією та забезпечити доступ до них політичним, номенклатурним та силовим фаворитам Уряду.

Останній рік ми бачимо всі ознаки підготовки до номенклатурно-олігархічного освоєння сировинних ресурсів під прикриттям шляхетної мети модернізації країни.

Уряд разом зі своїми іноземними консультантами та партнерами пропонує створити Фонд «Україна» на \$540 млрд та Європейський структурний фонд на \$460 млрд, щоб координувати «злив» грошей у зазначені владою України точки зростання. Серед них металургія, енергія та сільське господарство. Це якраз ті сектори, які забезпечують сировинний експорт.

Але сподівання на те, що міжнародні агенції та бізнес, інституції ЄС забезпечать якісне управління державними сировинними секторами України є абсолютно безпідставними. ЄС/США/G-7 у різний час знищили сподівання на створення повноцінного вільного ринку в Тунісі, Іраку, Сербії, Алжирі, “домілеївській” Аргентині, Мексиці та Венесуелі. У цих країнах VIP-бюрократія захопила контроль над політичними та правовими інститутами Держави, зробивши ставку виключно на сировинний бізнес із домішкою сумнівних схем. Сировинні барони сформували олігархат, в якому знайшлося місце за столом міжнародних організацій, на трибунах найпрестижніших світових форумів. Але чи є серед сировинних країн економічно розвинені? Є. Прикладом для України можуть бути Австралія та Нова Зеландія. Але для цього потрібні інші підходи, які будуть далі докладно означені в цій статті.

Свіжа доповідь Конференції Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) «Стан сировинної залежності 2025» багата на статистичні дані щодо стану міжнародної торгівлі сировинними ресурсами та економічного розвитку в цілому. Вона допомагає сформулювати ставлення до даного сектору економіки в контексті визначення стратегії довгострокового розвитку України, що дає нам значну поживу для роздумів на тему, а чи варто Україні робити ставку на сировинний сектор.

Ризики ставки України на сировинний сектор

Лева частка багатих сировинних ресурсів країни досі не залучена до комерційного обігу. Також немає повноцінного детального аудиту того, що знаходиться у надрах країни, ми просто не знаємо, що у нас є вугілля, залізна руда, нафта, газ, рідкісноземельні метали.

Тому оцінки їхньої вартості коливаються від \$0,5 до \$26 трлн.¹

Угоду, підписану США та Україною у квітні 2025 року про створення Фонду інвестицій у реконструкцію назвали **сировинною угодою**, маючи на увазі залучення інвестицій із США у видобуток корисних копалин України. Озвучені Урядом економічні програми, зокрема розвитку промисловості, передбачають збереження державної власності у видобувному секторі, використання широкого спектра інструментів регуляторної політики для комерціалізації сировинних ресурсів України. Але, як ми вже писали, якщо розпоряджатися ними, як і раніше, будуть українські VIP-чиновники та призначені ними керівники державних компаній, високою є ймовірність того, що фактично галузь буде монополізована олігархічними структурами за участю іноземних компаній зі США/ЄС/G-7.

Очевидно, уряд нашої країни робить ставку на сировинний сектор, як локомотив економічного зростання, джерело ресурсів для модернізації країни.

При цьому головним, а в багатьох секторах монопольним власником є Держава. Вона ж через державні та приватні структури, які отримали спеціальні дозволи/ліцензії, контролює комерційне використання корисних копалин.

"Рідкісноземельна угода" передбачає надання великого пакета пільг і преференцій з грошово-кредитної, бюджетно-податкової, адміністративно-регуляторної сфер.

Це виділить сировинний сектор України із загальних умов господарювання, щоб залучити інвестиції, збільшити його капіталізацію, обсяг експорту та надходження до бюджету як від податків, так і неподаткових платежів (наприклад у вигляді дивідендів державних компаній).

Поряд із сировинним сектором Уряд України створює особливі умови для технопарків, які, по суті, є особливими економічними зонами. Вони також мають власний режим монетарної, фіскальної, регуляторної політики. Визначення місць відкриття, режиму функціонування, порядку входу – це не ринкові рішення, а номенклатурно-комерційні.

Формування структури капіталу вказаним чином називають типовим державним інтервенціонізмом. Лише на відміну від радянського держплану чи тоталітарної/авторитарної економіки типу Росії та Білорусі, в Україні де-юре зберігається режим ринкової економіки за декларативного (а не реального) принципу рівності умов господарювання.

Факт участі у комерціалізації того чи іншого сировинного ресурсу західних комерційних структур, консалтингових організацій чи наявність у радах директорів, наглядових радах їхніх представників зовсім не гарантує високу якість менеджменту, нейтралізацію конфліктів інтересів та загрозу злиття політичної та економічної влади. Це лише обгортка.

Якщо головним елементом довгострокової стратегії розвитку України робити комерціалізацію сировинного сектора, то важливо проаналізувати аналогічні кейси інших країн із подібним рівнем розвитку та схожими за якістю інститутами державного управління. Важливо розуміти стан ринків сировинних товарів, рівень конкуренції на них, маржинальність, інвестиційні, технологічні, екологічні вимоги, стан кон'юнктури, стан глобальних та регіональних ланцюжків цінності, щоб оцінити обсяги, масштаби інвестицій. У цьому світі є достатня кількість історичних прикладів.

І така інформація ретельно аналізується приватними ринковими агентами самостійно, власним коштом, керують ризиками. В умовах вільного ринку працює ефективний механізм «прибуток — збитки», який для інвесторів, підприємців, акціонерів є одночасно сигнальною системою (ціни, обсяги, частки) та системою оцінки адекватності/відповідності вимогам ринку. У разі одержавлення ризику здійснення інвестиційних,

¹ За даними Forbes Ukraine, загальна вартість усіх корисних копалин країни становить \$14,8 млрд., за даними Visual Capitalist - \$15 трлн., за даними компанії Dentons - понад \$26 трлн., за даними канадських аналітиків з SecDev - \$12,4 трлн. Уряд України використовує розпливчасту оцінку "трильйони доларів". Аналітичні структури ворога, Російської Федерації, оцінюють на ~\$0,5 трлн.

управлінських помилок перекладаються на Державу. Тому існує висока небезпека того, що замість прискорення економічного зростання сировинні сектори посилять і так дуже складне становище країни.

За даними ЮНКТАД, обсяг експорту сировинних товарів становить близько третини світової торгівлі товарами.

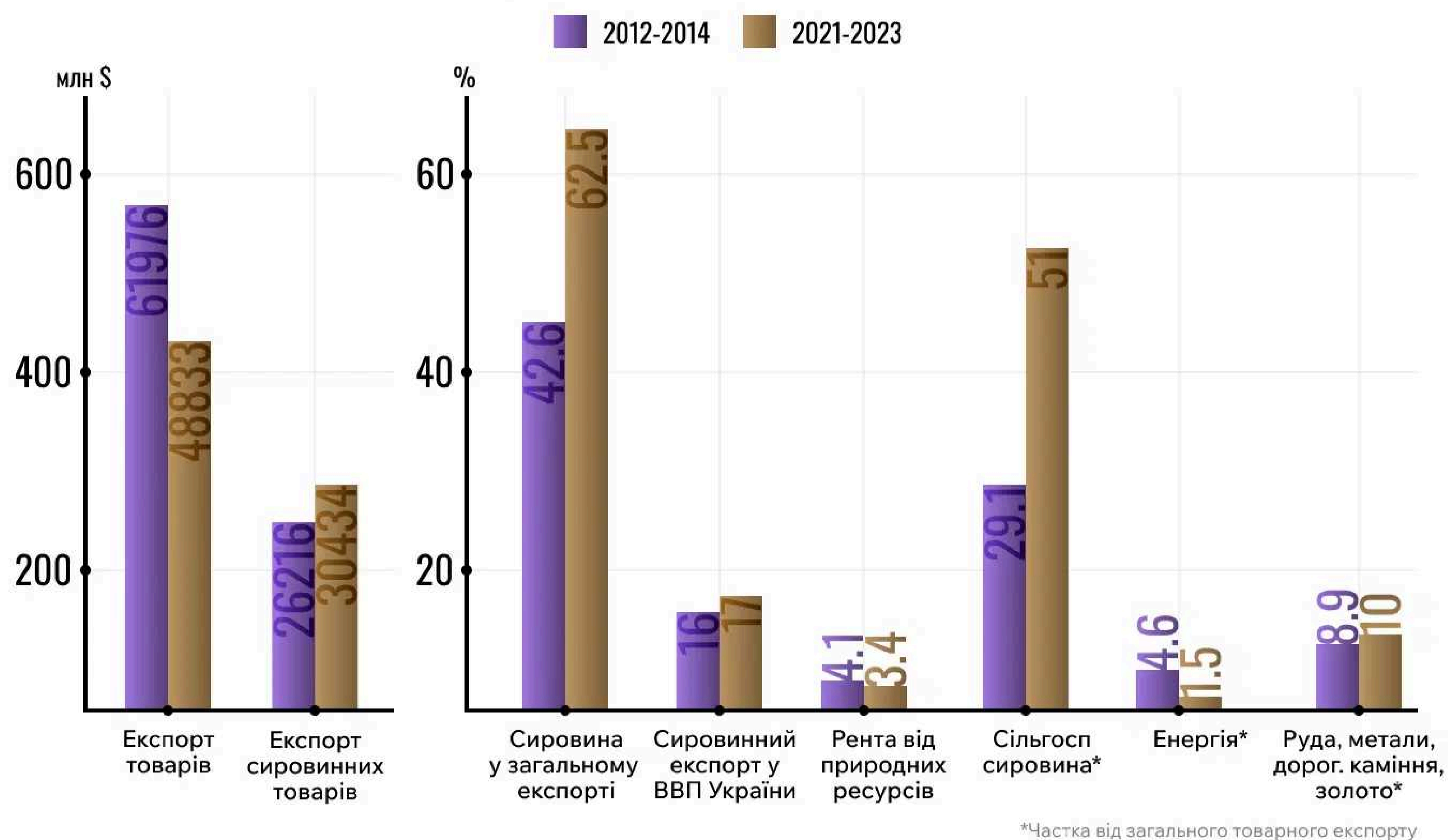
У 2012-2014 рр. експорт сировини становив \$6,15 трлн, 2021-2023 рр. - \$7,15 трлн (середньорічний показник). За цей час частка сировинних товарів в експорті знизилася з 35,5 до 32,7%.

Для порівняння світовий експорт товарів у 2012-2014 рр. становив \$17,31 трлн, у 2021-2023 рр. - \$21,73 трлн.

У 2012-2014 роках товарний експорт України становив \$61,98 млрд або 0,36% світового обсягу. Обсяг сировинного експорту України становив \$26,22 млрд – 0,43% загальносвітового.

У 2021-2023 роках Україна експортувала товарів на \$48,83 млрд або 0,22% світового обсягу. Сировинний експорт становив \$30,43 млрд або ті ж 0,43% світового сировинного експорту.

Динаміка сировинної залежності України, 2012 -2023 рр.

Україна за її нинішньою структурою власності, зовнішньоторговельним режимом та макроекономічною політикою не може максимізувати вигоду від своїх сировинних ресурсів.

Віддача від них залишається мінімальною, а вигода концентрується в руках малої групи осіб наближених до бюджетних потоків. Це підтверджує малий обсяг загальної ренти від природних ресурсів, який у 2021-23 роках становив лише 3,4% ВВП. Для порівняння у Казахстані це 19,2% ВВП, Азербайджані 22,1% ВВП, Чилі – 8,3% ВВП, Австралії – 8,4% ВВП, Норвегії – 8,5% ВВП. Ці країни – типові сировинні експортери.

Сировинні товари можна умовно розбити на **три групи**:

- 1 енергетичні;
- 2 с/г товари, які поділяються на продовольство та власне с/г сировину;
- 3 сировинні товари добувної промисловості.

Енергетика. У 2021-2023 роках експорт енергетичних сировинних товарів становив \$3163 млрд (44,5% від усього світового експорту сировинних товарів).

Для порівняння у 2012-2014 роках було 52,1% (\$3203 млрд).

Така динаміка пояснюється цілим рядом чинників, зокрема зниженням нафтових цін, зміною структури споживання енергетичних товарів.

Частка України у світовому експорті енергетичних товарів у 2021-23 роках становила мізерні 0,02%. Це означає, що енергетичний сировинний сектор України усі 34 роки незалежності перебував на голодному інвестиційному пайку. Щоб заявити про себе на світовому ринку енергетичних сировинних ресурсів, потрібні десятки мільярдів доларів іноземних інвестицій та технологій, бо всередині країни такого потенціалу немає.

Сільське господарство. З 2012-2014 років по 2021-2023 роки експорт с/г продукції суттєво збільшився, досягнувши 34% (\$2292 млрд) у 2021-2023 роках. На цей сектор припадає близько третини світового

сировинного товарного експорту. На продовольство припадає ~ 87% цієї суми. Частка України у світовому експорті с/г сировини, включаючи продовольство, у 2021/23 роках становила лише 1,1%. Навряд чи з таким показником можна розраховувати на статус житниці/годувальниці не те що світу, навіть частини Європи. Можна мати найродючішу землю у світі, але цього мало для того, щоб виграти інтенсивну, жорстку конкуренцію на світовому ринку с/г сировини. Потрібен повноцінний захист прав приватної власності на землю, розвинена інфраструктура, високі технології та доступ до світових ринків. Україна майже із 30-річним запізненням розпочала реформу ринку землі. Це, безумовно, правильний крок, але явно недостатній, щоб перетворити с/г господарство на потужний локомотив економічного зростання. Для залучення інвестицій у цей сектор потрібен повноцінний фінансовий ринок, нова податкова система та глибоке дерегулювання. Сьогоднішній режим виробництва с/г сировини вигідний хіба що великим аграрним баронам, які через слабкі інститути захисту прав власності не поспішають вкладати зароблені мільярди доларів у рідну країну.

Мінеральні продукти, руди та метали. Частка цієї групи – 23% світового експорту сировинних товарів. У середньому на рік 2021/23 цей показник становив \$1650,4 млрд. Добувний сектор у період із 2012-2014 років до 2021-2023 зріс на 34%.

Частка України в експорті товарів видобувної продукції світу становила 0,3%.

При цьому джерело сировинних товарів видобувного сектора України знаходиться під російською окупацією, або в зоні високих ризиків безпеки. Тобто його комерціалізація надто утруднена.

Орієнтація на рідкісноземельні метали, чорну металургію – це ставка на високоспекулятивне майбутнє.

Інвестиції мають становити десятки мільярдів доларів, причому не позичкових, а власних грошей. З урахуванням стрімкого розвитку сучасних технологій, активного включення ресурсно багаті Африки та Південної Америки окупність інвестиційних проектів у такого роду сектори економіки, особливо якщо вони реалізуються державним бізнесом у політичному режимі олігархату, вельми сумнівна.

Якщо Україна не зможе реформувати правові, державні інститути, не змінить макроекономічну політику, структуру власності та регуляторну систему, вона з високою ймовірністю повторить долю країн, які живуть із сировинним прокляттям в економіці та політиці. Країн, де 3% населення живе з допомогою 97% інших, а сировинні барони захопили політичну, судову владу й розчавлюють навіть можливість появи конкуренції.

Сировинні країни — прокляття чи джерело зростання?

Тоталітарний **Алжир** успішно продає ЄС та США енергетичну сировину. Сировинний експорт країни становив 95,8% товарного експорту у 2021/23 роках. При цьому на енергетичні товари припадає 93,7% від усього товарного експорту. Нафта та нафтові продукти, природний газ ділять цей вартісний обсяг приблизно на половину. При цьому Алжир знаходиться на 161 місці в Індексі економічної свободи-2024. В Індексі свободи людини 2024 року ця країна посіла 157 місце. ВВП країни у 2024 році становив \$264,9 млрд або лише \$5682 на душу населення. Частка сировинного експорту до ВВП у 2021/23 роках в Алжирі становила 27,6%. Перед нами приклад країни, яка є нафтогазовою колонкою переважно для ЄС.²

Найбідніша **Нігерія** має очевидне тавро сировинного прокляття. Частка сировинного експорту цієї країни у загальному обсязі товарного експорту – 96,3%. У сировинному експорті частка енергетичних товарів становить 89,7%. Частка сировинного експорту до ВВП у 2021/23 роках становила 12,6%. В Індексі економічної свободи 2024 року Нігерія посіла 113 місце. ВВП у 2024 році становив \$187,6 млрд або \$824 на душу населення. Це типовий приклад захоплення місцевими олігархами, організованими злочинними угрупованнями енергетичних ресурсів. Крім цього, нігерійські чиновники перебувають у партнерстві з енергетичними баронами. У країні немає ні прав приватної власності, ні відкритої конкуренції. Зате є кричуща корупція і бідність. Наявність такого режиму не заважає країнам ЄС спокійно торгувати з Нігерією, а урядовцям бути частими гостями міжнародних форумів, бажаними клієнтами офшорів та багатих агентств нерухомості.

Ірак, країна-бензоколонка для Індії, Китаю та США. Частка сировинного експорту у загальному обсязі товарного експорту становила 99,5%, 96,1% з яких – енергетична сировина. У першій половині 2000-х США та їх коаліція повалили С. Хусейна. Отримали країну, де мали всі можливості створити модель-цукерку. Однак замість ідей економічної свободи та відкритої конкуренції було запропоновано стандартну модель welfare state. В результаті Уряд Іраку був швидко захоплений місцевими та міжнародними нафтовими баронами. Вони створили не інститути капіталізму та свободи, а типовий державний синдикат. Чергова країна — сировинний придаток розвинених країн та енергетичних баронів Індії та Китаю. Тут цим бізнесом можуть займатися винятково фаворити Держави. Ірак після понад 20 років «демократизація» та впровадження моделі Держави

² Тут і далі дані з доповіді The State of Commodity Dependence 2025. Technical and statistical report. UNCTAD. July 2025 https://unctad.org/system/files/official-document/ditccom2025d3_en.pdf

загального інтервенціонізму має лише \$277,5 млрд ВВП або \$6247 на душу населення. Частка сировинного експорту до ВВП Іраку становить 42,2%. В Індексі економічної свободи 2024 року Ірак опинився на 147-му місці, в Індексі свободи людини 2024 року – на 156-му.

Немає сумнівів, що іракський уряд на пару зі своїми закордонними партнерами, великими консалтинговими організаціями розповідають звичайним іракцям казки про цілі сталого розвитку, рівність, інклюзивність та активну участь держави у всьому.

Австралія – приклад країни, багаті на природні копалини, в якій вони стали **благом**. У 2021/23 роках частка сировинного експорту у цій країні становила 92% всього товарного експорту. Сировинний експорт становив 19,3% ВВП. У загальному товарному експорті частка с/г товарів становила 14,4%, енергетичних – 31,6%, видобувного сектору – 46%. В Індексі економічної свободи 2024 року Австралія посіла 9 місце. В Індексі свободи людини у 2024 році вона на 7-му місці. Повноцінна демократія, особиста та економічна свобода. І ось результат. ВВП Австралії 2024 року становив \$1796,8 млрд, ВВП на душу населення - \$66248. Сукупні держвитрати у 2024 році становили 38,3% ВВП. За винятком “COVID-них років” цей показник за останні 30 років не перевищував 35% ВВП. Левова частка бюджетних грошей перерозподіляється лише на рівні місцевих органів влади. Нікому на думку не спадає ідея націоналізації видобувних компаній. Ніхто не бачить в експорті сировини загрозу національній безпеці та не приймає державних програм перероблювання сировини або її використання в країні. Повна прозорість та підзвітність кожного органу держуправління у режимі політичної свободи, відкритої конкуренції та активного громадянського суспільства блокують процеси олігархізації країни, перешкоджають формуванню авторитарного режиму.

Нова Зеландія — ще один чудовий кейс реалізації статусу «сировинна залежність» на благо. На відміну від енергетичних товарів, товарів видобувного сектора, ця країна є світовим лідером сільського господарства. У 2021/23 роках частка сировинного експорту становила 81,2% або \$35,1 млрд на рік. Експорт сировинних ресурсів становить 14% ВВП. С/г товари, включаючи продовольство, становлять 75,7% від усього товарного експорту. На товари видобувного сектора припадає лише 4,1%. В Індексі економічної свободи 2024 року Нова Зеландія посідає четверте місце, в Індексі свободи людини 2024 року – друге місце у світі. Завдяки цьому ця далека аграрна країна у 2024 році виробила ВВП на \$257,7 млрд або \$48310 на душу населення. У країні працює повноцінний інститут приватної власності на землю. Немає державних програм перероблювання сировини. Уряд не втручається у структуру ринкової економіки. Дотації с/г виробникам не практикуються. Немає державних концернів та списку «білого» бізнесу. Нова Зеландія чудово справляється без кредитів МВФ та інтелектуальної, технічної допомоги міжнародних агентств розвитку. Так, в останні 20 років держава розрослася через щедрі соціальні програми, що стало причиною гальмування економічного зростання. У 2024 році загальні держвитрати становили 42,8%. До COVID було 35 – 37% ВВП.

Виявляється, що можна стати багатою, квітучою країною за повноцінного капіталізму в сільському господарстві. При цьому нікому на думку не спадає ідея про те, щоб у рамках державної політики провести індустріалізацію економіки. Національні еліти чудово знають порівняльні переваги своєї країни й не намагаються натягнути на неї чужі шаблони, хай і освячені Гарвардом, Лондоном чи Парижем.

Уроки сировинних економік для України

Сьогодні інститути, механізми управління економікою України значною мірою схожі на країни, які потрапили під сировинне прокляття: Алжир, Ірак, Нігерія, Казахстан, Азербайджан. Нам важливо вивчити уроки цих країн, щоб не повторити їхній шлях.

Норвегія, Австралія, Нова Зеландія, Чилі – це приклади перетворення сировинних ресурсів на джерела економічного зростання без шкоди для свободи та розвитку інших секторів.

Щоб уникнути сировинного прокляття, Україні рекомендується зробити наступне:

- повна **приватизація** сировинних секторів з рівною участю національного та іноземного капіталу, за винятком комерційних організацій з ворожих країн. Участь у приватизації **державних організацій** з будь-якої країни має бути **заборонено**;
- ліквідація особливих умов** (фіскальних, податкових, кредитних, регуляторних, митних, платіжних, валютних, цінових) для сировинних секторів. Обов'язковою умовою є наявність в країні єдиних умов господарювання, що виключають політичний, номенклатурний вплив формування структури капіталу;
- відсутність бюджетної підтримки** (гранти, преференції, субвенції, держгарантії тощо) для розвитку сировинних секторів. Монетарна та фіскальна політика щодо них має бути нейтральною. Єдиним рішенням є відсутність бюджетної підтримки будь-якому сектору економіки;

- **ліквідація державних програм**, які нав'язують економіці «точки зростання», номенклатурно-комерційних лідерів, тобто спотворюють ринкову структуру капіталу та зайнятості;
- забезпечення **рівних умов конкуренції** українським та іноземним сировинним компаніям на внутрішньому ринку країни, у тому числі ліквідація нормативно-правових вимог щодо обов'язкового держзамовлення та держзакупівель;
- забезпечення **довгострокової макроекономічної стабільності**, ліберального платіжного балансу країни для вільного переміщення капіталу, довгострокових інвестицій;
- входження до міжнародних організацій, блоків, які забезпечують **безбар'єрний чи сприятливий** (недискримінаційний) доступ українських сировинних товарів на основні ринки збуту.

Категорично не можна забувати про той негативний досвід, який ми здобули аж до 2014 року за комерційними сировинними та фінансовими операціями з Росією. Саме через сировинний сектор Росія здійснювала захоплення та токсикацію інститутів державного управління України. Тому проблема сировинного сектору країни – це не лише про бізнес. Це також про **національну безпеку**.

Всі аналітичні матеріали Міжнародного Інституту Свободи (ILI) на офіційному вебсайті www.libertyinstitute.org доступні для вільного вивчення, цитування та поширення з релевантним посиланням на джерело.

ДОДАТКИ

Динаміка сировинної залежності України, 2012 -2023 рр.

Показники	2012-2014	2021-2023
Експорт товарів, млн. \$	61976,1	48833
Експорт сировинних товарів, млн. \$	26216,8	30434,2
Частка сировинного експорту від загального товарного експорту, %	42,6	62,5
Сировинний експорт, частка ВВП, %	16	17
Загальна рента від природних ресурсів, % ВВП	4,1	3,4
Частка с/г сировини в загальному товарному експорті, %	29,1	51
Частка енергії в загальному товарному експорті, %	4,6	1,5
Частка руд, металів, дорогоцінного каміння, немонетарного золота в загальному товарному експорті, %	8,9	10
Індекс середньої ціни на товари головної сировинної групи (базовий рік – 2010)	107,3	112,6
Частка трьох основних позицій сировинних товарів у загальному обсязі сировинного експорту, %	17,5	31,9
Частка трьох основних країн експорту сировинних товарів, % сировинного експорту	51	68,7
Імпорт сировинних товарів, млн. \$	30785,4	20135,3
Імпорт продовольства, млн. \$	6011,3	5545,8
Частка імпорту продовольства у загальному обсязі імпорту, %	8,4	9,2
Імпорт енергетичних товарів, млн. \$	20848,7	11880,4
Частка імпорту енергетичних товарів у загальному обсязі імпорту, %	25,1	18,5
Середньорічні темпи зміни ВВП (у постійних цінах 2015), 2015-2020 та 2020-2023	2	-10,7
Додана вартість сільського господарства, промисловості, послуг, у % ВВП, 2012-2014, 2020-2022	10/27/63	11/24/65
ВВП на душу населення в постійних \$ 2015 р.	2290,8	2015,7
Ставлення працівників до загального населення, %	51,8	49,3
Розподіл зайнятості: сільське господарство, промисловість, послуги	15/26/58	15/24/61

Джерело: The State of Commodity Dependence 2025. Technical and statistical report. UNCTAD. July 2025
https://unctad.org/system/files/official-document/ditccom2025d3_en.pdf

Сировинна залежність окремих країн світу, 2021/2023*

Країни	Експорт товарів, млрд \$	Експорт сировинних товарів, млрд \$	Частка сировинного експорту в загальному експорті, %	Сировинний експорт, частка ВВП, %	Загальна рента від природних ресурсів, % ВВП	Частка с/г сировини в загальному експорті, %	Частка енергії в загальному експорті, %	Частка руд, металів, дорогоцінного каміння в заг. експорті, %
Нігерія	55,28	53,07	96,3	12,6	7,3	4	89,7	2,6
Азербайджан	31,42	30,09	96	43	22,1	3,4	91	1,6
Австралія	373,84	342,07	92	19,3	8,4	14,4	31,6	46
Норвегія	209,21	180,96	88,8	35,1	6,8	8,5	75,3	5
Чілі	96,06	80,21	83,5	25,3	8,3	26,5	1,4	55,6
Казахстан	69,31	57,86	83,5	25,4	19,2	7,2	64	12,3
Нова Зеландія	44,04	35,07	81,2	14	1,4	75,7	1,4	4,1
Аргентина	77,72	48,69	80,6	8,3	2,1	71,1	7,4	2,1
Росія	501,6	365,48	76,6	18,1	12,8	9,6	55,7	11,2
Бразилія	318,32	239,51	75,3	12,6	4,8	43,6	15,8	15,9
Південна Африка	117,85	75,16	63,9	18,7	5,2	12,4	11,2	40,2
Греція	53,29	32,68	62,8	14,5	0,1	20,7	33,5	8,6
Україна	48,83	30,43	62,5	17	3,4	51	1,5	10
Індонезія	260,79	145,67	55,9	11,3	3,6	25,8	21,5	8,6
Канада	554,98	297,45	55,8	14,3	2,7	16,7	27,8	11,4
Нідерланди	913,73	314,66	36,4	29,9	0,2	18,5	14,9	3
США	1944,59	634,85	35,5	2,5	0,7	11,6	17,5	6,4
Туреччина	245	58,24	24,2	6,2	0,5	12,4	5,6	6,2
Румунія	95,29	21,17	22,5	6,8	0,8	14,2	5,6	2,7
Польща	338,45	75,15	22,2	10,3	0,7	15,4	3,2	3,7
Німеччина	1673,03	214,22	13,3	5	0,1	6,7	2,8	3,7
Китай	3429,79	204,17	6	1,1	1,3	2,8	1,7	1,6

*середньорічний показник за три роки.

Джерело: The State of Commodity Dependence 2025. Technical and statistical report. UNCTAD. July 2025
https://unctad.org/system/files/official-document/ditccom2025d3_en.pdf